

Gabriella), a MTA Zenetudományi Intézetének munkatársai voltak. A közönségnek ritka örömet okozott, amint zenetörténészek és Fekete Csaba lelkész-könyvtáros saját énekhangjukkal illusztrálták előadásukat. A szokatlanul fegyelmezett konferencián az elnöki tisztet *Déri Balázs*, *Török József*, valamint *Borsodi Csaba* rektorhelyettes (ELTE) és *Orlovsky Géza* dékánhelyettes (ELTE BTK) látta el.

Alább a konferenciafelhívást s a három, szorosabb értelemben véve liturgia-történeti ülés összefoglalóit közöljük.

Déri Balázs

A konferencia küldetésnyilatkozata

Pázmány kora egyszerre volt a nyugati liturgikus örökség megtagadásának, spekulatív átdolgozásának és intézményesített megőrzésének időszaka. E gyökeresen eltérő magatartások közös eleme a reflektáltság. Az európai ritualitás premodern nyelvezete a XVI. századtól kezdve egyre kevésbé magától értődő: nem nélkülözheti a tudatos viszonyulást, jelentsen ez akár elutasítást, akár reformot, akár mellette való kiállást. Másfelől fennmarad az igény határozottan formált, közmegegyezészerű rítusokra, még ha ez a közmegegyezés immár nem a társadalom egészére, hanem csak egyes csoportjaira terjed is ki. A kort e szempontból értelmezve nemcsak közhelyszerű, de kifejezetten hamis lenne a protestáns közösségek magatartását antiliturgikusnak, a katolikusokét pedig konzervatívnak nevezni. A látszólag antiliturgikus protestáns törekvések mindenestül a ritualitás keretei közt fogalmazzák meg magukat, mintegy új alakzatainak bizonyulnak — a liturgiát látszólag konzerváló katolikus intézkedések pedig előzményeikhez képest puritánnak tűnnek, és ahol gyakorlati módosulást nem hoznak, ott is új lelkiület és szemlélet következményeképpen járnak el így. Jóllehet a középkorral való gyakorlati folytonosság töretlenebb, mint általában gondoljuk, a liturgia tényleges anyaga nem valami egységes, ősi és személytelen valóság többé, hanem személyes mérlegelés és döntés eredménye.

Konferenciánkat ennek az izgalmas, máig ható korszaknak szenteljük, bemutatva főbb irányzatait és azok emlékeit, igyekezve kitapintani a megállapodó kora újkori liturgiák megalkotóinak szemléletét és indítékait. A humán tudományok számos ágát összefogó rendezvény egyben programadó jelentőségű: vele az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészkarán kibontakozó vallástudományi képzés rituális érdeklődését kívánjuk tematizálni.

Földváry Miklós István